

Макарова Е. В., старший викладач кафедри теорії і методики музичної освіти, Інститут мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка, Україна

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ВОКАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИКИ

У статті розглядаються питання доцільності інтерактивної, інтегративної та самостійної технології навчання. Основою інноваційних технологій вокальної підготовки майбутнього спеціаліста в рамках кредитно-модульної системи розглядається динамічна модель навчання з використанням інтеграційних прийомів.

Ключові слова: інновація, інтегративне навчання, навчальна взаємодія, художнє спілкування.

Інноваційна концепція розвитку освітньої галузі в Україні взагалі, і в мистецькій освіті окремо, визначає її вплив на активізацію творчого потенціалу особистості. «Одним із центральних інноваційних напрямів вітчизняної педагогічної теорії і практики стає вдосконалення технологій формування професійної компетентності майбутніх фахівців» [3, 354].

Важливим завданням фахового становлення майбутнього вчителя музики є його особистий акмеологічний розвиток. Для цього у процесі підготовки до продуктивної діяльності майбутньому вчителю-музиканту необхідно оволодіти інноваційними технологіями як інструментарієм вирішення цих завдань, що «безсумнівно збагатить методичне і практичне поле вчителя, підвищить його фахову компетентність й рівень професійної майстерності та відповідно сформує його ціннісно-змістові орієнтації.» [1, 77].

Прагнучи якомога краще підготувати майбутніх фахівців до професійної діяльності, педагоги-вокалісти все частіше звертаються до інтерактивних (взаємодіючих) методик навчання, які допомагають розвитку контактів когнітивного та комунікативного характеру і надають процесу засвоєння студентами знань не лише змістовного, а й творчого характеру.

Практика свідчить, що оволодіваючи навичками інтерактивного навчання, студенти поступово переносять їх у свою практичну діяльність. Традиційний авторитарно-репродуктивний підхід до організації навчального процесу у вокальному класі педагоги-вокалісти намагаються замінити на творчодіяльнісний, в основу якого покладається принцип гуманізації навчальної роботи.

Інноваційний підхід до організації навчального процесу викладачами-вокалістами проявляється у зверненні до особистісної суті сту-

дента, звільненні її від одноманітності у власному особистісному розвитку, широкому використанню таких інтегративних прийомів, як:

- обговорення, особливо зі студентами старших курсів, плану вивчення музично-вокального матеріалу з урахуванням думки студентів щодо використання різних прийомів для реалізації кінцевої мети;

- прийому прогностичних припущень, на основі якого складається характеристика розвитку вокальних (тип голосу, сила, діапазон, тембр, вібратор, дикція, артикуляція тощо), загальномузичних (звуковисотний, тембровий, динамічний слух, пам'ять тощо), психофізіологічних (тип нервової системи, темперамент, увага, воля) даних, а також загальний план розвитку студента;

- дискусія «викладач-студент», у якій формується і поглиблюється розуміння теорії звукоутворення, основних положень вокальної методики і практики;

- прийому самооцінки студентом своєї роботи на занятті, аналіз власного виконання, визначення шляхів усунення недоліків;

- прийому надання студенту творчого завдання, яке, з одного боку, активізує розвиток індивідуально-творчих здібностей студентів стимулює процес роботи над розкриттям художнього образу вокальних творів, з іншого боку, допомагає студентам старших курсів більш глибоко засвоювати і використовувати здобуті знання, удосконалюючи уміння й навички педагогічної майстерності [3, 4].

Усі ці прийоми спрямовані на активну взаємодію, активний індивідуальний розвиток кожного студента, а не на старий авторитарний стиль керівництва: «Співай так, як я», «Роби те чи інше» – без пояснень суті завдання, тільки на внутрішньому'язовому відчутті педагога, що подекуди призводить до розладу вокального апарату студента.

«В сучасному підході до інноваційних процесів, як зауважує А. Козир – увага активізується на здатність особистості до самостійного визначення завдання та їх реалізації, вирішення фахових проблем досягнення високих результатів. При цьому доцільно зазначити, що акмеологічні технології мають ціннісний гуманістичний характер та відповідають принципу оптимізації особистісно-професійних ресурсів» [1, 77].

Спираючись на ці висновки та з огляду на вищезазначене можна говорити про те, що основними завданнями технологічних інновацій в класі постановки голосу є:

- перехід до динамічної, з використанням інтерактивних методів моделі навчання підготовки майбутніх фахівців, що дасть змогу задовольнити можливості кожного студента в здобутті певного освітнього та кваліфікаційного рівня відповідно до здібностей;

– формування навчальних програм, які задовольнили б потреби кожного студента та відповідали вимогам державного стандарту щодо кваліфікаційного рівня майбутнього спеціаліста;

– підвищення освітнього та культурного рівня кожного студента шляхом удосконалення самостійної та творчо-виконавської діяльності;

– запровадження в навчальній практиці передового досвіду вокальної науки на сучасному рівні;

– розробка інтегративної моделі навчальних занять [2, 4].

Впровадження в навчальний процес цієї низки технологічних інновацій спонукають викладачів постановки голосу до виховання творчої особистості, здатної до саморозвитку і самовдосконалення у процесі освітньої діяльності, вимагають пошуку інноваційних шляхів удосконалення якості підготовки майбутніх вчителів музики в рамках кредитно-модульної системи.

Будь-який метод, що використовується в навчальному процесі, можна зробити більш інтерактивним, добравши для нього відповідний прийом (або низку прийомів), що стимулюють активність студентів. Завдання інтерактивних прийомів навчання, які використовують педагоги-вокалісти, полягають у включенні всіх учасників навчального процесу в єдиний процес здобуття та засвоєння знань у навчальну взаємодію викладача та студента. У вокальному класі ця взаємодія опосередковується вокальним мистецтвом як універсальним способом спілкування, одним із наймогутніших чинників впливу на духовний розвиток особистості.

Навчальна взаємодія викладача і студента виявляється у формі спілкування, яке в умовах індивідуального заняття втілюється як діалог. Характер спілкування залежить від поставлених дидактичних завдань, стану роботи над вокальним твором та адекватних їм методів.

Предметною основою спілкування в класі постановки голосу є вокальний твір. Розуміння музики як засобу художнього спілкування й об'єкта навчальної взаємодії поєднує художні та педагогічні аспекти навчання.

«Взаємозв'язок художнього й педагогічного, естетизація процесу спілкування викладача та студента в умовах навчання створюють феномен художньо-педагогічного спілкування, який ми розглядаємо як метод організації навчальної взаємодії, що концентрує виховні, художньо-естетичні форми впливу і є основою керування навчально-пізнавальною діяльністю студента» [4, 153].

Інтегративна сторона спілкування підкреслює аспекти, пов'язані з організацією спільної діяльності викладача і студента на заняттях з постановки голосу [2, 4]:

Аспекти спілкування	Методи і прийоми організації навчальної взаємодії	
	традиційні	інноваційні
Мотиваційний	Надання навчального завдання, роз'яснення мети, вимог до виконання	Стимуляція до самостійної роботи, роз'яснення її суті, аналіз навчально-виконавських досягнень
Комунікативний	Пояснення, роз'яснення, коментування, аналіз, переконання	Зіставлення інтерпретацій виконаного твору, створення самостійної інтерпретаційної думки студента щодо виконання твору
Перцептивний	Співпереживання емоційно-естетичне переживання змісту вокального твору	Самостійне зіставлення емоційного та формального виконання
Інтерактивний	Моделювання, дискусії, педагогічні консультації, обговорення, коригування	Колективне прослуховування навчальних програм, взаємооцінювання якості виконуваних творів тощо

Таким чином, традиційна навчальна взаємодія в класі постановки голосу має характер спілкування, у ході якого активізується навчально-виконавська діяльність, яка в процесі використання інноваційних методів і прийомів організації навчальної взаємодії перетворюється в художньо-педагогічне спілкування, основою якого є інтегруючий метод організації навчальної взаємодії, який дозволяє враховувати особливості вокального навчання кожного студента, вирішуючи дидактичні й виховні аспекти, розумно поєднувати оволодіння студентами теоретичним матеріалом та практичними навичками, зберігати індивідуальність, давати можливість розкритися, формувати особистість майбутнього спеціаліста. Використання модульно-рейтингової системи в процесі вокальної підготовки майбутніх спеціалістів вимагає інноваційного підходу не тільки в навчально-виховній системі, але і в звітно-контрольному процесі за знаннями студентів, особливо в підготовці до педагогічної практики.

Традиційна форма заліку з т. зв. профрепертуару (пісні для школи) проводиться з виконання пісні під власний супровід, що не дає цілісної

картини володіння професійними навичками щодо роботи над піснею в практичній діяльності.

Відповідно до концепції використання інтегрованих форм навчання складання шкільного репертуару має відбуватися за умов, наближених до професійної діяльності, у єдності теорії та практики (моделювання фрагментів занять, уроків, мікровикладання, розв'язання педагогічно-виконавських завдань, самоаналіз, самооцінка). Викладачами-вокалістами розроблена нова модель заліку, у якій студент проводить вступну бесіду, співає під власний супровід, диригує, аналізує та оцінює роботу своїх однокурсників за допомогою карток-критеріїв.

Використання критеріїв оцінювання якості виступу дає можливість аналізувати, оцінювати та коригувати вихідні установки та сприяти вибору стратегії поведінки в ситуаціях художньо-комунікативної взаємодії та своєчасного діагностування, прогнозування і розвитку професійних якостей майбутнього вчителя-музиканта.

У своїй практичній діяльності викладачі постановки голосу користуються новим за своєю сутністю прийомом, який значною мірою сприяє активізації студентів не лише в процесі самого заняття, а й під час підготовки до педагогічної діяльності.

Це – прийом самостійного моделювання ходу занять. Суть його в тому, що студенти старших курсів (бакалаври, магістри) формують модель майбутньої своєї педагогічної діяльності. Вони отримують завдання підготуватись до заняття з постановки голосу зі студентом молодших курсів (ознайомитися з типом голосу, підібрати вправи, вокаліз, художні твори, обґрунтувати підібрані методи і прийоми роботи, а також продумати будову заняття).

Інноваційність даного прийому полягає в тому, що:

- підвищується активність студентів у процесі підготовки до занять, а також відповідальність за прийняте рішення;
- створюється ситуація вибору у формі проведення занять та підбору методів і прийомів роботи;
- підвищується якість підготовки занять, оскільки сама підготовка набуває двопланового характеру: необхідність підготуватися до занять в ролі студента і в ролі викладача;
- розвивається творче мислення і професійна майстерність студентів, розкриваються їх індивідуальні особливості;
- викладач отримує можливість побачити індивідуальні можливості студента в практичній діяльності і відповідно підготувати свою роботу [2, 93–94].

Таким чином, саме в класі постановки голосу готуючись до складання комплексного заліку з професійного репертуару, студент оволо-

діває інтерактивними методиками роботи. Отже, підсумовуючи все вище сказане, можна зробити висновок, що основними інноваційними тенденціями процесу вокальної підготовки майбутніх педагогів-музикантів доцільно вважати інтерактивну, інтеграційну та самостійну технологію навчання в рамках кредитно-модульної системи, які здатні до об'єктивного вимірювання та оцінювання реального стану рівня підготовки майбутніх фахівців до продуктивної діяльності.

ДЖЕРЕЛА

1. Козир А. В. Інноваційні тенденції акмеологічного становлення викладачів мистецьких дисциплін // Академія педагогічних наук: Зб. матеріалів VI мистецько-педагогічних читань пам'яті професора О. П. Рудницької. — Чернівці : Зелена Буковина. — 2010. — С. 77.
2. Макарова Е. В. Застосування інтерактивних методів та прийомів навчання в процесі підготовки педагога-музиканта на заняттях з постановки голосу // Академія педагогічних наук: Зб. матеріалів науково-педагогічного семінару. — Чернівці : Зелена Буковина. — 2008. — С. 4.
3. Олексюк О. М. Інноваційні підходи у вищій мистецькій освіті // Матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції «Інноваційні технології в освіті». — Ялта, 2012. — С. 354.
4. Ревенчук В. В. Художньо-педагогічне спілкування як метод організації навчальної взаємодії викладача і студента // Академія педагогічних наук: Зб. матеріалів науково-педагогічного семінару. — Чернівці : Зелена Буковина. — 2008. — С. 153.

В статье рассматриваются вопросы целесообразности интерактивной, интегративной и самостоятельной технологии учебы. Основой инновационных технологий вокальной подготовки будущего специалиста в рамках кредитно-модульной системы рассматривается динамическая модель учебы с использованием интеграционных приемов.

Ключевые слова: инновация, интегративное обучение, учебное взаимодействие, художественное общение.

The questions of expedience interactive are examined in the article, integrativnoy and independent technology of studies. By basis of innovative technologies of vocal preparation of future specialist within the framework credit-module systems the dynamic model of studies is examined with the use of integration receptions.

Key words: innovation, integrativnoe teaching, educational co-operation, artistic intercourse.